

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження Федоренко Олени Георгіївни „Формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій засобами інформаційно-комунікаційних технологій” на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук із спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дослідження О.Г. Федоренко не викликає заперечень. Реформа освіти потребує кваліфікованих кадрів нової генерації для освітньої діяльності. Тому проблема організації самоосвіти майбутніх учителів технологій через використання інформаційно-комунікаційних технологій є досить актуальною.

Дисертаційне дослідження О.Г. Федоренко виконане в руслі парадигмальних засад компетентнісного підходу в професійній освіті та професійній підготовці майбутніх учителів технологій і має прогностичне значення в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів.

Як свідчить аналіз вступу рецензованої дисертації, її автор на основі опрацювання значної кількості наукової літератури, присвяченої проблемі формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій засобами інформаційно-комунікаційних технологій, цілком грамотно та логічно обґрунтувала актуальність та визначила основний понятійний апарат дослідження, його мету, завдання, чітко сформулювала теоретико-методичний апарат дослідження.

При цьому мета й завдання погоджені зі структурою та висновками роботи, а здійснений огляд проблеми і виокремлені суперечності між сучасними вимогами суспільства до рівня професійної підготовки учителів загальноосвітньої школи та недостатнім рівнем сформованості самоосвітньої компетентності в майбутніх учителів технологій засобами інформаційно-комунікаційних технологій; рівнем розробки у педагогічній науці проблеми формування самоосвітньої компетентності засобами інформаційно-комунікаційних технологій і недостатнім науковим обґрунтуванням процесу формування цієї компетентності в майбутніх учителів технологій;

усвідомленням та осмисленням на науково-теоретичному рівні потреби оволодіння майбутніми учителями самоосвітньою компетентністю засобами інформаційно-комунікаційних технологій та недостатнього науково-методичного забезпечення реалізації цієї потреби на практиці переконливо вказують на доцільність та актуальність проведеного дослідження.

У результаті проведеного дослідження дисертанткою *вперше* визначено, теоретично обґрунтовано, змістовно розроблено та експериментально перевірено педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій засобами інформаційно-комунікаційних технологій, *уточнено та конкретизовано* поняття „самоосвітня компетентність майбутніх учителів технологій” у контексті використання інформаційно-комунікаційних технологій; зміст навчальних дисциплін інформатичного циклу за рахунок надання переваг використання інформаційно-комунікаційних технологій у самоосвітній діяльності майбутніх учителів технологій; критерії та показники визначення рівня сформованості самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій; *подальшого розвитку* набули положення щодо вдосконалення організаційних форм фахової підготовки майбутніх учителів технологій до самоосвітньої діяльності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій забезпечено науковою і методологічною правильністю вихідних положень, ґрунтовним теоретичним аналізом проблеми, застосуванням цілісного комплексу взаємопов'язаних методів дослідження, репрезентативністю вибірки, поєднанням якісного і кількісного методів аналізу емпіричного матеріалу із застосуванням апарату математичної статистики.

У *першому розділі* критично проаналізовано теоретичні засади формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій; розкрито сутність самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій. Здійснено аналіз генези наукових підходів до розуміння сутності

поняття „самоосвітня компетентність майбутніх учителів технологій” та конкретизації його змісту і структури.

У дисертації уточнено сутність таких дефініцій, як „самоосвітня компетентність”, „інформаційна компетентність”, „інформаційна грамотність”, „інформаційно-комунікаційні технології” та ін. Усі поняття й терміни, що у дослідженні відіграють принципову роль, старанно аналізуються, трактуються і визначаються, деякі („інформаційна компетентність”, „інформаційна грамотність”) – розмежовуються.

Автором досить переконливо розкрито структуру самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій у сукупності мотиваційно-ціннісного, організаційного, процесуально-інформаційного, контрольного-рефлексивного компонентів та здійснено розподіл кожного з них за критеріями, показниками та рівнями.

Вважаємо, що заслуговує позитивної оцінки авторська позиція щодо застосування таких засобів інформаційно-комунікаційних технологій, як: електронні освітні ресурси, системи навчання, хмарні технології та ін., що найбільше сприяють формуванню самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій.

Варте уваги те, що основні положення досліджуваної проблеми покладені в основу розробки організаційно-методичних засад формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

У *другому розділі* дисертаційного дослідження всебічно і глибоко розглядається методика дослідження проблеми формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Вихідна теза дослідження – ефективність і результативність формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій засобами інформаційно-комунікаційних технологій визначається методологічними підходами, а саме: системним, діяльнісним, інформаційним, інформологічним та компетентнісним.

Авторка зуміла знайти свою точку зору у визначенні критеріально-рівневої бази діагностики формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій, що забезпечило ефективність виявлення вихідних рівнів розуміння процесу та навичок пошуку, створення, зберігання та обробки навчальних інформаційних матеріалів і для власної самоосвітньої потреби, і для майбутньої професійної діяльності; мотивації до самоосвітньої діяльності; побудови власної навчальної траєкторії самоосвітньої діяльності.

У *третьому розділі* дисертації обґрунтовано педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій засобами інформаційно-комунікаційних технологій; розроблено форми й методи їхньої ефективної реалізації в навчально-виховному процесі підготовки майбутніх учителів технологій; висвітлено хід і результати експериментальної перевірки педагогічної ефективності умов формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій засобами інформаційно-комунікаційних технологій; підтверджено їх достовірність.

Заслуговує на увагу те, що дисертантка у своїй науковій праці відображає найбільш значущі, на її думку, педагогічні умови, враховуючи при цьому те, що кожна умова має свої можливості й не може виокремлено повністю забезпечити успішне формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Відмітною ознакою і достоїнством дисертаційного дослідження є розробка структурно-функціональної моделі формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій засобами інформаційно-комунікаційних технологій, що складається з таких блоків, як: педагогічні та соціальні умови; критерії та показники оцінювання; засоби інформаційно-комунікаційних технологій, що використовуються в процесі формування самоосвітньої компетентності. Запропоновані блоки є складовими етапів формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Науково-теоретичний рівень дисертації підсилено поєднанням у формуванні самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій засобами інформаційно-комунікаційних технологій різних форм аудиторної роботи: індивідуальна – пошук та опрацювання наукової та навчальної інформації комп'ютерних мереж, що передбачає використання пошукових систем, електронних бібліотек і каталогів, робота з періодичними виданнями та різноманітними науково-методичними web-ресурсами, виконання проектів тощо та колективна – це навчання на дистанційних та відкритих масових онлайн курсах, участь у тематичних форумах, групах соціальних мереж, виконання колективних проектів тощо.

Високий ступінь впровадження у навчальний процес таких засобів інформаційно-комунікаційних технологій як соціальна мережа Google+, електронні газети, програмний засіб Moodle й ін. та наявність комплексу супровідних матеріалів дидактико-методичного характеру сприяють ефективному формуванню самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі аудиторної та позааудиторної роботи.

Опис експериментального етапу дослідження, логіка подання його матеріалів, процедури збору емпіричних даних та перевірки їх достовірності в цілому відповідають меті й завданням дослідження. У роботі вдало, ґрунтовно побудований констатувальний експеримент, що являє собою серію контрольних зрізів по опитуванню 486 студентів – майбутніх учителів технологій. Проведений педагогічний експеримент дозволив дослідити рівень сформованості самоосвітньої компетентності кожного компонента та визначити загальний рівень сформованості досліджуваного феномену. Результати експерименту підтвердили ефективність впровадження педагогічних умов формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Таким чином, дисертаційне дослідження О.Г. Федоренко має струнку, глибоко продуману структуру. Моделюючи етапність формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій засобами

інформаційно-комунікаційних технологій у процесі професійної підготовки, описуючи хід і зміст педагогічного експерименту та аналізуючи його результати, дисертантка виявила себе як сформований науковець, здатний на аргументовані узагальнення, проявила творчий підхід до вивченої проблеми.

Відзначаючи достатньо високий науковий рівень дисертації, ми хотіли б висловити окремі міркування, які, на нашу думку, поліпшили б якість роботи:

1. Вважасмо, при розкритті самоосвітньої компетентності слід було більше уваги приділити аналізу наукових досліджень компетентнісного підходу у професійній підготовці саме майбутніх учителів технологій.

2. При обґрунтуванні інформаційно-комунікаційних технологій як засобу формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій доцільніше було б виходити з тих положень, що майбутньому вчителю технологій для подальшої професійної діяльності важливо не лише накопичувати дидактичний матеріал, а й уміло подати необхідний графічний матеріал (інструкційно-технологічні карти, схеми, креслення тощо). Тому робота виграла б, якщо автор більше уваги приділила аналізу використання програмних засобів інформаційно-комунікаційних технологій для формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій.

3. Окремі положення методики дослідження самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій носять дещо декларативний характер і не в повній мірі відображають досліджуваний феномен.

4. З огляду на те, що сучасний студент – майбутній учитель технологій має досконало володіти навичками використання інформаційно-комунікаційних технологій у самоосвітній діяльності, можна було б сподіватися, що одним із практичних результатів проведеного дослідження можливе використання таких форм як телекомунікаційний проект, віртуальна екскурсія, технології веб 2.0, веб-квести, віртуальні лабораторії та ін., що передбачають володіння інформаційно-комунікативними технологіями і

сприятимуть формуванню самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій.

Однак наведені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки, якої заслуговує дисертаційне дослідження.

Виходячи із проведеного аналізу дисертації О.Г. Федоренко, можна зробити такі висновки:

- дисертація виконана на високому науково-теоретичному рівні у межах добре спланованого і організованого дослідницького пошуку;
- дисертація являє собою самостійно виконане та завершене наукове дослідження, яке робить певний внесок у теорію і методикку професійної освіти;
- змістовність, чіткість подання матеріалу, доцільність поєднання фактичного матеріалу та узагальнення інформації, логіка викладення, грамотна побудова експерименту є ознаками даної дисертації;
- теоретична основа дослідження розкрита повно й доказово, методи дослідження адекватні поставленій меті та завданням;
- цілий ряд позицій, викладених у дисертації, виявляють наукову новизну та практичну значущість дослідження. Матеріали дисертації у повному обсязі можуть бути використані викладачами вищих педагогічних навчальних закладів для професійної підготовки майбутніх учителів технологій;
- вірогідність одержаних результатів і наукових висновків повністю підтверджується педагогічним експериментом та досвідом автора з проблеми формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій засобами інформаційно-комунікаційних технологій у процесі професійної підготовки.

Автореферат адекватно відображає зміст, логіку та основні результати дисертаційного дослідження.

Матеріали дослідження пройшли відповідну апробацію на міжнародних, всеукраїнських та міжрегіональних науково-практичних

конференціях, а основні положення дисертації викладено у 13 публікаціях автора.

Отже, дисертаційна робота „Формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів технологій засобами інформаційно-комунікаційних технологій” є самостійною, завершеною науковою роботою, відповідає пп. 9, 11, 12, 13 „Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з постановами КМ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р.), а її авторка – **Федоренко Олена Георгіївна** заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Офіційний опонент –

кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедри педагогіки і методики технологічної освіти
Криворізького педагогічного інституту

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Ю.С. Кулінка

